# Concluziile Consiliului privind recunoașterea reciprocă în materie penală „Promovarea recunoașterii reciproce prin sporirea încrederii reciproce”

(2018/C 449/02)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

amintind că, în conformitate cu articolul 82 alineatul (1) din TFUE, cooperarea judiciară în materie penală în cadrul Uniunii se întemeiază pe principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare;

subliniind faptul că, în aplicarea acestui principiu, o autoritate competentă dintr-un stat membru transmite o hotărâre judecătorească sau o decizie judiciară unei autorități competente dintr-un alt stat membru, care execută apoi respectiva decizie ca și când i-ar aparține (sub rezerva normelor aplicabile);

afirmând că principiul recunoașterii reciproce se întemeiază pe încrederea reciprocă dezvoltată prin intermediul valorilor comune ale statelor membre privind respectarea demnității umane, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept și drepturile omului, astfel încât fiecare autoritate se poate baza pe faptul că celelalte autorități aplică standarde de protecție a drepturilor echivalente în cadrul sistemelor lor de justiție penală;

subliniind că dreptul la un proces echitabil, inclusiv, printre altele, cerința privind independența sistemului judiciar, are o importanță esențială pentru protecția eficientă a drepturilor fundamentale, întrucât garantează protecția tuturor drepturilor individuale care decurg din dreptul UE și din dreptul național, precum și apărarea valorilor comune ale statelor membre, astfel cum sunt prevăzute la articolul 2 din TUE, în special statul de drept;

subliniind că diverse aspecte – în special de ordin practic sau care țin de caracterul politicilor urmărite – pot afecta încrederea reciprocă și că, prin urmare, este necesar un efort continuu pentru a încuraja și spori această încredere;

considerând că aceste aspecte se referă, printre altele, la diferențele existente în ceea ce privește punerea în aplicare a dreptului Uniunii, statul de drept și domeniile care prezintă o sensibilitate deosebită în raport cu drepturile fundamentale, precum condițiile de detenție și durata arestării preventive;

amintind că, în cadrul reuniunii lor informale din 12 și 13 iulie 2018, miniștrii au discutat despre evoluțiile recente care ridică probleme din perspectiva principiului recunoașterii reciproce, precum și despre jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a UE (CJUE);

amintind, de asemenea, că, în cadrul reuniunii CATS din 18 septembrie 2018, delegațiile au discutat un document al Președinției care prezintă problemele și obstacolele apărute în legătură cu aplicarea instrumentelor de recunoaștere reciprocă, precum și propunerile privind acțiunile posibile (documentul 11956/18);

amintind, în sfârșit, faptul că, în cadrul reuniunii Consiliului (Justiție și Afaceri Interne) din 11 octombrie 2018, miniștrii au contribuit cu informații privind bunele practici și măsurile luate pentru a îmbunătăți recunoașterea și încrederea reciprocă, precum și cu informații privind măsurile practice și juridice adoptate pentru a răspunde evoluțiilor recente, în special celor referitoare la jurisprudența CJUE și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (documentul 12492/18),

ADOPTĂ URMĂTOARELE CONCLUZII:

1. Li se amintește statelor membre că eficiența și eficacitatea instrumentelor UE de recunoaștere reciprocă, în special a celor care îmbracă forma juridică a deciziilor-cadru sau a directivelor, depind în mare măsură de legislația națională relevantă care este elaborată și adoptată în conformitate cu aceste instrumente.

2. Statelor membre li se solicită să ia act de importanța punerii în aplicare în timp util și în mod corect a directivelor privind drepturile procedurale ([1]), pentru a garanta dreptul la un proces echitabil.

3. Statele membre ar trebui să continue să asigure independența și imparțialitatea instanțelor judecătorești și a judecătorilor, întrucât acestea țin de esența dreptului fundamental la un proces echitabil, astfel cum este garantat prin articolul 47 al doilea paragraf din cartă.

([1]) Directivele 2010/64/UE, 2012/13/UE, 2013/48/UE, (UE) 2016/343, (UE) 2016/800 și (UE) 2016/1919, pentru statele membre care au obligații în temeiul acestora.

4. Li se amintește statelor membre că, în conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, refuzul de a executa o decizie sau o hotărâre care a fost emisă în temeiul unui instrument de recunoaștere reciprocă poate fi justificat numai în circumstanțe excepționale și ținând seama de faptul că, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, statele membre nu pot pretinde din partea unui alt stat membru un nivel național de protecție a drepturilor fundamentale mai ridicat decât cel asigurat de dreptul Uniunii. În consecință, orice caz de neexecutare întemeiat pe o încălcare a drepturilor fundamentale ar trebui aplicat în mod restrictiv, urmând abordarea stabilită de CJUE în cadrul jurisprudenței sale.

5. Statele membre sunt încurajate să dispună de măsuri legislative care permit, dacă este cazul, să se recurgă la măsuri alternative detenției, în vederea reducerii populației din centrele lor de detenție, promovând astfel obiectivul reabilitării sociale și oferind în același timp un răspuns faptului că încrederea reciprocă este adesea împiedicată de condițiile precare de detenție și de problema suprapopulării penitenciarelor.

6. Statele membre și Comisia sunt încurajate să promoveze formarea continuă a judecătorilor, a procurorilor și a altor practicieni, inclusiv în domeniul drepturilor fundamentale în cadrul procedurilor penale, întrucât acest lucru poate îmbunătăți aplicarea instrumentelor UE bazate pe recunoașterea reciprocă, să stimuleze încrederea reciprocă în cadrul spațiului judiciar european, prin organizarea de seminare de formare judiciară și de schimburi de experiență, și să acorde atenția cuvenită finanțării adecvate a activităților de formare în acest domeniu la nivel național și european, în special a celor organizate de Rețeaua europeană de formare judiciară (EJTN).

7. Statele membre sunt încurajate să desemneze anumiți practicieni – care pot fi puncte naționale de contact pentru Rețeaua judiciară europeană (RJE) – din cadrul sistemului lor jurisdicțional drept specialiști în domeniul cooperării judiciare în materie penală, pentru ca aceștia să poată oferi sprijin altor practicieni în ceea ce privește aplicarea tuturor instrumentelor relevante, inclusiv a instrumentelor UE bazate pe principiul recunoașterii reciproce.

8. Statele membre sunt încurajate – atunci când este posibil, cu sprijin financiar din partea UE – să promoveze schimburile dintre practicienii din diferite state membre și să stimuleze alte contacte între aceștia, deoarece acest lucru poate spori încrederea reciprocă și poate promova aplicarea eficientă a principiului recunoașterii reciproce.

9. Statele membre sunt încurajate să facă schimb de bune practici pentru a îmbunătăți recunoașterea și încrederea reciprocă, inclusiv în cadrul Grupului de lucru pentru cooperare în materie penală sau al CATS.

10. Statele membre sunt încurajate să elaboreze orientări (fără caracter obligatoriu) privind aplicarea instrumentelor de recunoaștere reciprocă ale UE, pentru a-i ajuta pe practicieni să înțeleagă cum trebuie să fie interpretată și aplicată legislația națională de punere în aplicare a instrumentelor UE.

11. Statele membre sunt invitate să încurajeze practicienii să utilizeze pe deplin posibilitățile oferite de RJE și de Eurojust, în conformitate cu mandatul fiecăreia dintre acestea, pentru a ajuta practicienii să utilizeze mecanismele cooperării judiciare în materie penală.

12. Statele membre sunt invitate în mod special să încurajeze practicienii să utilizeze instrumentele practice pentru cooperarea judiciară și formularele și certificatele (electronice) ale instrumentelor de recunoaștere reciprocă care sunt disponibile pe site-ul RJE, întrucât acest lucru poate facilita aplicarea acestor instrumente.

13. Statele membre sunt invitate să încurajeze practicienii care acționează în calitate de autorități de executare în procedurile de recunoaștere reciprocă să intre în dialog și să se consulte direct cu autoritățile emitente din alte state membre ori de câte ori este necesar, în special înainte de a lua în considerare posibilitatea de a nu recunoaște sau executa o decizie sau o hotărâre care este transmisă în cadrul unor astfel de proceduri.

14. Statele membre sunt invitate să se asigure că punctele de contact ale RJE au capacitatea de a-și îndeplini sarcinile care le revin în calitate de puncte de contact ale RJE împreună cu atribuțiile și sarcinile lor obișnuite, astfel cum a fost subliniat în raportul final al celei de a șasea runde de evaluări reciproce (Recomandarea nr. 7), astfel încât RJE să poată continua să își exercite rolul în mod eficient, inclusiv în domeniul recunoașterii reciproce.

15. Statele membre care au formulat o declarație (rezervă) în legătură cu un instrument de recunoaștere reciprocă sunt invitate să verifice dacă această declarație poate fi retrasă, astfel încât să se promoveze o aplicare uniformă a instrumentului în cauză.

16. Statele membre sunt invitate să promoveze participarea activă a reprezentanților competenți la conferința privind suprapopularea penitenciarelor, care va fi organizată de Consiliul Europei, cu sprijinul Comisiei Europene, la 24 și 25 aprilie 2019, precum și la conferința privind provocările actuale cu care se confruntă sistemele penitenciare europene, care va avea loc în cadrul președinției române a Consiliului Uniunii Europene.

17. Statele membre și Comisia sunt invitate să creeze cu prioritate sistemul de schimb digital de probe electronice, care va reprezenta un mod sigur de a transmite cererile și răspunsurile privind ordinul european de anchetă și asistența judiciară reciprocă.

18. Comisia este invitată să își exercite competențele, atunci când este cazul, pentru a asigura că instrumentele UE privind cooperarea judiciară în materie penală și drepturile procedurale sunt puse în aplicare corect și în timp util.

19. Comisia este invitată să ofere orientări practice privind jurisprudența recentă a CJUE, în special în ceea ce privește jurisprudența bazată pe cauza Aranyosi, precum și privind modul în care practicienii pot găsi surse de informare relevante care să conțină informații obiective, fiabile și actualizate în mod corespunzător referitoare la penitenciarele și la condițiile de detenție din statele membre.

20. Consiliul invită statele membre să ia în considerare posibilitatea de a asigura traducerea în limba lor oficială a fișei informative a Consiliului Europei privind condițiile de detenție și tratamentul deținuților și de a oferi aceste traduceri Consiliului Europei în vederea publicării pe site-ul acestuia.

21. Comisia este invitată ca, în urma consultării cu statele membre, să dezvolte în continuare și să își actualizeze periodic manualul privind mandatul european de arestare, inclusiv ținând seama de jurisprudența recentă a CJUE și de bunele practici pentru aplicarea corectă a acestuia, și să elaboreze manuale privind celelalte instrumente de recunoaștere reciprocă, atunci când vor fi fost puse în aplicare integral de statele membre, de exemplu decizia-cadru privind sancțiunile privative de libertate ([1]) și decizia-cadru privind probațiunea ([2]), precum și, în viitor, directiva privind ordinul european de anchetă ([3]) și regulamentul privind ordinele de indisponibilizare și de confiscare ([4]), astfel încât să promoveze punerea în aplicare corectă a acestor instrumente.

22. Comisia este invitată să comunice RJE notificările transmise de statele membre cu privire la instrumentele UE de recunoaștere reciprocă și la alte instrumente relevante pentru cooperarea judiciară în materie penală, în cel puțin o limbă de largă circulație a UE, astfel ca RJE să le poată publica pe site-ul său.

23. Comisia este încurajată să continue să organizeze reuniuni cu experții și practicienii pentru a discuta despre aspecte legate de recunoașterea reciprocă, să intensifice, în cazul în care se consideră că este util, frecvența și intensitatea acestor reuniuni și să pună rezultatele lor la dispoziția practicienilor.

24. Comisia este invitată să promoveze utilizarea optimă a fondurilor în cadrul programelor financiare ale UE, în cazul în care acestea sunt puse la dispoziție, pentru a consolida și promova cooperarea judiciară dintre statele membre, inclusiv în vederea modernizării centrelor de detenție din statele membre, și să ajute statele membre să soluționeze problema condițiilor de detenție necorespunzătoare, întrucât aceasta poate afecta în mod negativ aplicarea instrumentelor de recunoaștere reciprocă.

25. Comisia, Consiliul și Parlamentul European sunt încurajate să elaboreze instrumentele privind recunoașterea reciprocă, inclusiv formularele sau certificatele, într-un mod mai clar, mai precis și mai ușor de utilizat și să urmărească asigurarea unei coerențe sporite în cadrul respectivei elaborări, astfel încât să faciliteze aplicarea acestor instrumente de către practicieni. Atunci când este cazul, ar trebui să se solicite sprijinul Eurojustului și al RJE în acest sens.

26. Eurojustul este încurajat să își continue activitatea operațională și strategică în ceea ce privește instrumentele de recunoaștere reciprocă, pentru a facilita aplicarea acestora.

([1]) Decizia-cadru 2008/909/JAI.
([2]) Decizia-cadru 2008/947/JAI.
([3]) Directiva 2014/41/UE.
([4]) Regulamentul (UE) 2018/1805.

27. Eurojustul și RJE sunt invitate să continue să joace un rol activ în eliminarea obstacolelor din calea recunoașterii reciproce și în identificarea bunelor practici în această materie și să continue să acorde atenție în mod regulat instrumentelor de recunoaștere reciprocă în cadrul întâlnirilor pe care le au cu practicienii.

28. RJE este încurajată să continue, printre altele, să își îmbunătățească site-ul cu informații practice privind instrumentele de recunoaștere reciprocă, dat fiind că acest lucru s-a dovedit a fi un instrument foarte util pentru practicieni.

29. EJTN este încurajată să continue să organizeze activități de formare privind dreptul Uniunii, inclusiv în ceea ce privește relevanța Cartei drepturilor fundamentale pentru funcționarea instrumentelor de recunoaștere reciprocă în materie penală, precum și schimburi între practicieni.

30. Consiliul este invitat să decidă că modul de funcționare în practică a anumitor instrumente de recunoaștere reciprocă va reprezenta subiectul celei de a noua runde de evaluări reciproce.

31. Președinția este invitată să continue să acorde atenția corespunzătoare, inclusiv la nivel politic, chestiunii recunoașterii reciproce și încrederii reciproce, în special prin asigurarea unui schimb de opinii periodic cu privire la acest subiect, astfel încât să promoveze aplicarea instrumentelor bazate pe principiul recunoașterii reciproce.